

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

5 – 8 жовтня 2016 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

м.Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

МАТЕРІАЛИ
ІV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

5 – 8 жовтня 2016 р.

м.Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ІV міжнародної науково-практичної конференції 5 – 8 жовтня 2016 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2016. – 318 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – к.е.н., доцент, директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ
Редакційна колегія:

Савенко І.І. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., доц., Купріна Н.М. – к.е.н., доц., Агеева І.М. – к.е.н., доц., Рогатіна Л.П. – к.с.н., доц.

Тези доповідей додаються за оригіналами
рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за
зміст та сутність наданих матеріалів

37.	РОЛЬ ТРУДОВОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ У ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМСТВА	234
	Козак К. Б.	
38.	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	238
	Карпінська Г.В.	
39.	АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ	245
	Баранюк Х.О.	
40.	ВЛАСНА ТА ОБ'ЄДНАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ	250
	Купріна Н.М.	
41.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ	256
	Мащтакова І.О.	
42.	МОДЕЛЬ ДИНАМІЧНОЇ АНАЛІТИЧНОЇ СТРУКТУРИ РЕСУРСО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	260
	Бондаренко С.А.	
43.	ОСОБЕННОСТИ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО ВОСПРИЯТИЯ РОЗОВЫХ ВИН	266
	Брайко М.Г.	
44.	СУЧАСНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТІВ ПРОСУВАННЯ	273
	Гордієнко Л.Л., Відоменко І.О.	

45.	СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ – ШЛЯХ ДО УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	280
	Дьяченко Ю.В.	
46.	РУРАЛЬНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ	286
	Павлов О. І.	
47.	ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МАКРОФАКТОРІВ НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ	293
	Агеева І.М.	
48.	АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	296
	Ступницька Т.М.	
49.	ПЕРСПЕКТИВНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	301
	Савенко І.І., Седікова І.О.	
50.	ВІДМІНА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН НА ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ: ПРОГНОЗИ ДЛЯ БІЗНЕСУ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ	305
	Кулаковська Т.А.	
51.	МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ	311
	Мардар М.Р., Устенко І.А., Кручек О.А.	
52.	АКТУАЛЬНІСТЬ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЕКСПОРТНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ	316
	Арбузов І.Д.	

РУРАЛЬНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

Павлов О. І., д.е.н., професор

Одеська національна академія харчових технологій

Руральний (від англ. rural – сільський) розвиток – це суспільний процес, що відбувається в межах сільського простору, об'єктом якого є сільські території. Історично руральний розвиток пов'язаний з руральністю (сільськістю), атрибутами, виразниками ідентичності якої за класичною схемою виступають селянин, землеробство і село, що позиціонують певний етап цивілізаційного розвитку людства, а саме аграрне суспільство. В індустріальну і постіндустріальну епохи, з вдосконаленням технічного і технологічного рівня суспільства, аграрний спосіб виробництва матеріальних благ втратив риси універсальності, проте залишається домінуючим в руральному просторі. З еволюцією суспільства, до традиційно руральних, первинних галузей (сільське господарство, рибальство, мисливство, лісове господарство) додалися рекреація, зелений туризм, а також вторинні (харчова промисловість, переробка) і третинні (торгівля, послуги) види господарської діяльності. Отже, економічна діяльність в руральному просторовому сегменті не обмежується сільським господарством. Тут крім того сконцентровані види діяльності, що орієнтуються на соціальну сферу – освіту, охорону здоров'я, культуру. Сільський простір – це також оздоровчо-рекреаційні та природоохоронні ландшафти, що формують природне середовище як місце проживання та відпочинку не тільки сільського населення. Таким чином, руральний розвиток асоціюється з певним простором, економічна, соціальна

та екологічна складові якого належать до різних форм суспільного відтворення, а об'єкт сільського розвитку – сільські території виконує важливі суспільно значущі функції.

Проте перед руральним розвитком в Україні час від часу постають певні зовнішні та внутрішні виклики та загрози, які загострилися в умовах сучасного процесу глобалізації. Вважається, що головним зовнішнім викликом руральному розвитку в Україні є вимоги, пов'язані з адаптацією до умов європейського середовища у його нормативному та конкурентному вимірах. Разом з тим, недооціненою є загроза, що пов'язана з геополітичним та економічним інтересом впливових міжнародних акторів та глобальних корпорацій, який вони виявляють до аграрного багатства України, яке навіть за, явно заниженими мірками, оцінюється в 4795 млрд грн або 210 млрд доларів США в цінах 2012 року [1], лівову частку в якому займають сільськогосподарські землі.

І все ж таки, основні виклики та загрозу руральному розвитку в Україні мають внутрішню природу. Віддаючи належне умовності поділу перешкод рурального розвитку на виклики та загрози, тим не менш вважаємо за доцільне класифікувати внутрішні виклики як когнітивні (пізнавальні), соціально-психологічні (ментальні), політико-управлінські (інституціональні), а загрози – як господарські та фінансово-економічні.

Когнітивний виклик руральному розвитку в Україні продукується науковою спільнотою, значна частина якої використовує у дослідницькій практиці виключно галузевий пізнавальний інструментарій, а деякі науковці мислять категоріями натурально-

патріархального та аграрно-дрібнотоварного господарських укладів. За їх логікою, в кращому випадку, сільський розвиток штучно обмежується аграрним сектором економіки, а в гіршому – руральність постає як історично минулий (доіндустріальний) етап суспільного розвитку, що нагадує про себе відповідними проявами в країнах, віднесених до аграрних, де превалюють сільське господарство та сільське населення. Селянство розглядається як анахронізм та соціальний прошарок, що консервативно налаштований до нововведень. При цьому ігнорується той факт, що настання постіндустріального суспільства не заміщує собою аграрний спосіб виробництва матеріальних благ, що гарантує продовольчу безпеку, сільського образу життя та потребу в природному середовищі, які сприяють суспільному відтворенню.

Соціально-психологічний виклик криється у спотвореній суспільній свідомості, світогляді різних прошарків населення України, що закріпився у певних ментальних образах сільських територій. Так, державні інститути сприймають сільські природні та соціально-просторові утворення як місце виробництва продовольства та сільськогосподарської сировини. У бізнес-структур сформувалося споживацьке ставлення до сільських територій як до джерела прибутковості. Переважна більшість сільського населення сприймає сільський простір як несприятливий для життєдіяльності, що знаходить свій прояв у міграційних настроях сільської молоді, яка свої перспективи пов'язує виключно з містами. Лише незначна частина селян, переважно приміських, ідентифікують сільські території як вернакулярні

(рідні) для них. У жителів міст другого та третього поколінь сільські території викликають почуття ностальгії, інші використовують їх як місце відпочинку, рекреації та оздоровлення. З огляду на це, у цій площині викликів завдання полягає у переробці суспільної свідомості не тільки селян, а й усього населення України.

Політико-управлінський виклик характеризується недооцінкою владними інститутами значення рурального простору у гарантуванні сталого та безпечного розвитку країни. Це знаходить свій прояв у неефективній реалізації реформ, їх половинчастості та непослідовності, відстороненості держави від вирішення проблем, пов'язаних з розвитком соціальної сфери села. Головна вада управлінського характеру полягає у спробах органів державної влади вирішувати питання територіального розвитку не комплексно, а розрізнено, використовуючи засоби галузевих міністерств (аграрного, регіонального тощо). Руральний розвиток потребує застосування до нього іншого управлінського інструментарію, який має ґрунтуватися на інтегральній державній політиці.

До головних господарських ризиків слід віднести наступні:

- асиметричність дуальної структури аграрного виробництва;
- диспропорційність розвитку рослинництва та тваринництва;
- моноекспорт сировини, переважно зернових, соняшникової олії;
- ціновий диспаритет продукції сільського господарства та харчової промисловості;

- техніко-технологічну відсталість сільського господарства;
- дисбаланс в інноваційному розвитку сільського господарства та харчової промисловості;
- просторово-дискретний характер розвитку агропродовольчої сфери;
- забруднення довкілля.

Найбільш загрозливі наслідки має асиметричність структури аграрного виробництва, де на одному полюсі сконцентровані великі вертикально-інтегровані підприємства холдингового типу, а на іншому – господарства населення, які попри нерозвиненість кооперації, є конкурентоздатними.

Холдингізація України має сильні сторони, до яких слід віднести зростання продуктивності праці на одного зайнятого в сільському господарстві у 2015 році в 6,6 рази у порівнянні з 2000 роком, підвищення експорту агропродовольчої продукції в 11,5 рази, розширення іноземних інвестицій з 20 до 900 млн дол. США [2, с. 4].

Значне відставання тваринницької підгалузі від рослинницької негативно позначилося на сучасному стані продовольчої безпеки в Україні. Зокрема, не дотримуються раціональні норми споживання м'яса, молочних та рибних продуктів.

Використання переважаючої площі сільськогосподарських земель під зернові, соняшник та технічні культури своїми наслідками має не тільки погіршення якості ґрунтів, а й перетворення південного, східного та східно-центрального регіонів в регіони експортоорієнтованого виробництва і потенційної екологічної катастрофи.

Фінансово-економічна загроза руральному розвитку проявляється в недостатньому інвестиційному забезпеченні розвитку сільськогосподарського виробництва, в недостатній фінансовій підтримці невеликих сільськогосподарських підприємств, господарств населення та фермерських господарств.

Що стосується стану поселенської мережі та соціальної інфраструктури села, то його можна визнати не тільки загрозливим, а й занепадаючим. В Україні за 1990–2014 роки сільське населення скоротилося на 2,8 млн осіб, 407 сільських населених пунктів було знято з обліку, в 369 селах, що знято з обліку, відсутнє населення. Тільки 16,6% сел мають водопровід, 1,9% – каналізацію [3, с. 16, 34, 49].

В пошуках адекватних відгуків на виклики і загрози, що стоять на заваді руральному розвитку в Україні, влада здійснює децентралізацію державного управління шляхом створення об'єднаних територіальних громад. З цією метою в 2016 р. на формування інфраструктури цих громад з державного бюджету виділено субвенції в обсязі 1 млрд грн [4].

На наше переконання, ситуація, що склалася на сільських територіях, потребує впровадження моделі рурального розвитку як певного життєстрою, яка має включати заходи щодо:

- долучення господарств населення та фермерських господарств до агропродовольчого ринку;
- розвитку кооперації та контрактації на селі;
- державної підтримки сімейних господарств;
- створення для індивідуального сектора сприятливого інвестиційного клімату;
- розширення для сільських товаровиробників податкових пільг;

- запровадження більш високих закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію, що постачається на переробні підприємства;
- державної підтримки та захисту соціального та природного середовища;
- переоцінки суспільством ролі руральних засад в гарантуванні продовольчої та національної безпеки;
- переробки на засадах руральності та руралізму суспільної свідомості.

Література

1. Агропродовольчий розвиток України в контексті забезпечення продовольчої безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://orgua/wp-content/uploads/2015/05/>
2. Гадзало Я. М. Наукові основи розвитку аграрного підприємництва та сільських територій за селозберігаючою моделлю (наук. доповідь) / Я. М. Гадзало, В. М. Жук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2015. – 40 с.
3. Політика сільського розвитку на базі громад в Україні: наук. доповідь / За ред. чл.-кор. НАН України, д-ра екон. наук О. М. Бородіної, чл.-кор. НААН України, д-ра екон. наук І. В. Прокопи, д-ра екон. наук О. Л. Попової. – К.: Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2015. – 70 с.
4. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 р. № 200 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/200-2016-%D0%BF%26>

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МАКРОФАКТОРІВ НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ

Агеєва І.М., к.е.н., доцент

Одеська національна академія харчових технологій

Виробництво та продаж вина є високорентабельним видом бізнесу, привабливим для інвестування. Тому перспективи розвитку виробництва та продажу вина залежать не тільки від державного регулювання, але й від макро та мікро стратегій розвитку підприємства. Вплив західної культури на українського споживача формує нові тенденції розвитку винного ринку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх років вітчизняні виноробні підприємства знаходяться у важкому економічному стані. Разом з Кримом ми втратили до 50% всіх виробничих потужностей виноробної галузі. При цьому, як і всі інші, виноробство під впливом загальних економічних тенденцій у державі. Надзвичайно відчутним стало падіння купівельної спроможності споживача. Вино не є продуктом першої необхідності, тому багато покупців зменшують кількість покупок вина, або ж відмовляються від нього [1].

Найбільшу загрозу для галузі складають негативні макрофактори, а саме економічні, соціально-культурні, політико-правові, технологічні, природно-географічні(рис.1).

Всі ці фактори досить впливові, проте найбільш істотно в даний час дають про себе знати економічні та політико - правові фактори. Саме через це українці цілком можуть ще більше скоротити споживання вина. Негативний вплив матиме і подальше скорочення обсягів експорту виноробної продукції до Росії